

Nr 2

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1971/72 till lärarutbildning och vuxenutbildning jämte motioner.

DRIFTBUDGETEN

ATTONDE HUVUDTITELN

Lärarutbildning

1. **Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1971: 1, bilaga 10 (punkt F 2, s. 358—361 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 4 januari 1971) föreslagit riksdagen att till Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 449 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1971: 840 av fru Berglund och herr Häll vari hemställt att Kungl. Maj:t ger skolöverstyrelsen i uppdrag att snabbt utreda förutsättningarna för ett utnyttjande av Haparanda seminarium i enlighet med motionens syfte samt att, därest detta förslag bedöms ogörligt, skolöverstyrelsen erhåller i uppdrag att seriöst undersöka och inkomma med förslag till annan lämplig utbildning i seminariets lokaler.

Utskottet. Folkskoleseminarierna i Skara och Haparanda skall enligt statsmakternas tidigare beslut avvecklas med början läsåret 1971/72. Med anledning av motioner till 1970 års riksdag, som syftade till att få någon form av utbildningsverksamhet förlagd till Haparanda som ersättning för seminariet där, gav riksdagen i enlighet med förslag i statsutskottets utlåtande nr 88 till känna önskvärdheten av att ersättning för seminarieverksamheten i någon form tillföres Haparanda. Utskottet anförde att i den mån man på lokalt håll tog initiativ som krävde statens medverkan borde dessa prövas i positiv anda. Utskottet förutsatte också att de statliga myndigheter — inte minst skolöverstyrelsen — som på

något sätt har kontakt med problemet övervägde vilka initiativ som kunde tas.

De förslag som hittills framlagts som alternativ till seminarieutbildningen har emellertid inte bedömts vara möjliga att realisera. Mot denna bakgrund har i motionen 1971: 840 aktualiserats frågan att använda seminariet för utbildning av svensk- och finskspråkiga tjänstemän, tolkar och invandrad arbetskraft. Motionärerna anser att skolöverstyrelsen bör ges i uppdrag att närmare utreda förutsättningarna härför eller för anordnande av annan utbildning i seminariets lokaler.

Utskottet kan konstatera att föredragande statsrådet förklarat att han är beredd att i positiv anda pröva förslag att förlägga andra utbildningar till Haparandaseminariets lokaler. Utskottet vill åter kraftigt understryka önskvärldheten av att ersättning för seminarieverksamheten i någon form tillföres Haparanda. Enligt utskottets mening bör man därvid överväga även alternativ som ligger utanför utbildningssektorn. Det i motionen påfordrade särskilda uppdraget till skolöverstyrelsen är enligt utskottets mening inte erforderligt. Med hänsyn till vad riksdagen föregående år gav till känna i denna fråga förutsätter utskottet att skolöverstyrelsen och andra berörda myndigheter som har eller kan få kontakt med problemet seriöst prövar de förslag som kan komma att framläggas angående förläggning av lämplig aktivitet till Haparanda. Utskottet räknar också med en aktiv medverkan från berörda statliga myndigheters sida för att lösa denna fråga.

På grund av de svårigheter av arbetsmarknadsmässig natur som kan väntas uppkomma om man inte finner någon ersättning för seminarieverksamheten och då enighet råder om vikten av regional spridning av olika aktiviteter bör inte de merkostnader för resor m. m. som vid en förläggning till Haparanda skulle uppkomma jämfört med en förläggning till någon mer centralt belägen ort tillmätas en avgörande betydelse vid valet mellan Haparanda och den andra lokaliseringssorten. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionen 1971: 840 bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen till *Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 5 449 000 kr.,
2. att riksdagen i anledning av motionen 1971: 840 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av den beslutade avvecklingen av seminarieverksamheten i Haparanda.

2. Folkskoleseminarierna: Materiel m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 3, s. 361—362) och hemställer

att riksdagen till *Folkskoleseminarierna: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 134 000 kr.

3. Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader. Kungl. Maj:t har (punkt F 4, s. 362—364) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna,

2. till Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 24 405 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1971: 759 av fru Mogård och herr Carlshamre vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag rörande vidareutbildning av dagbarnvårdare enligt i motionen angivna riktlinjer,

dels motionen 1971: 845 av fru Dahl m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna att undervisningen i samhälls- och socialkunskap bör ges större utrymme i utbildningen och fortbildningen av barnsköterskor, förskollärare och fritidspedagoger,

dels motionen 1971: 872 av herr Lindberg m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en översyn av förskollärarytbildningen enligt de riktlinjer som anförts i motionen.

Utskottet. Kommunerna planerar en betydande utbyggnad av barnstugeverksamheten under de närmaste åren. Vidgade statliga insatser för utbildning av förskollärare har bedömts nödvändiga, om kommunernas planer skall kunna förverkligas. Antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna är innevarande budgetår 1 710 och föreslås av Kungl. Maj:t öka med 390 till 2 100 nästa budgetår. Departementschefen har räknat med att 180 av de nya platserna skall tillkomma genom att förskollärlinje den 1 juli 1971 inrättas vid var och en av lärarhögskolorna i Kalmar och Kristianstad. Den lokalmässiga samordningen innebär bl. a. att lärarutbildningarna för lågstadiet och förskolestadiet kan samverka i pedagogiskt hänseende. Utskottet tillstyrker att Kungl. Maj:t bemyndigas besluta om antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna i överensstämmelse med vad i statsverkspropositionen föreslagits och har inte heller något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt beträffande förevarande anslag.

För intagningen vid förskoleseminarierna gäller vissa krav på förpraktik. Sökande skall ha praktiserat under en tid av minst tre och en halv månader under förskollärares ledning vid barnstuga, annan barnvårdsanstalt eller institution för barn. Vidare skall sökande ha inhäm-

tat tillfredsställande förkunskaper i barnavård enligt de närmare anvisningar härom som skolöverstyrelsen utfärdar.

I motionen 1971: 872 framhålls att det system som tillämpas för praktiken skapar problem för de blivande eleverna vid förskoleseminarierna. Motionärerna pekar dels på svårigheterna för de sökande att erhålla meningsfull praktiktjänstgöring med sakkunnig handledning, dels på de ekonomiska problem som uppkommer genom att studiemedel inte utgår under praktiktiden. Förskolläraarnas praktikskede bör enligt motionärernas mening om möjligt förläggas till institutioner inom den samhällsorganiserade barntillsynsverksamheten och en s. k. varvad utbildning av teori och praktik övervägas. Frågor rörande studiesociala förmåner och vidareutbildning av förskollärare berörs även i motionen som utmynnar i en hemställan om en översyn av förskollärarytbildningen.

Personalen i barnstugorna ställs i dag såsom framhålls i motionen 1971: 845 inför komplicerade och ansvarsfulla arbetsuppgifter, som kräver kunskap och förståelse för barns behov och utveckling men också om det samhälle där barnstugan verkar. Även om behovet av god samhällsorientering understryks i riktlinjer och allmänna uttalanden om målsättningen för barnstugepersonalens utbildning har samhällskunskapen i vid bemärkelse enligt motionärernas mening en blygsam plats i läro-, kurs- och timplaner för utbildningen av barnsköterskor, förskollärare och fritidspedagoger. I motionen hemställs därför att samhälls- och socialkunskap ges större utrymme i utbildningen och fortbildningen för nämnda personalkategorier.

Utskottet delar uppfattningen att de i motionerna 1971: 872 och 1971: 845 upptagna frågorna är av väsentlig betydelse för utbildning av förskollärare och andra personalkategorier med uppgifter vid lekskolor och daghem. Enligt utskottets mening kan emellertid inte de förslag som framställs i motionerna behandlas fristående från de frågor som 1968 års barnstugeutredning har att utreda.

En genomgripande översyn av daghems- och förskoleverksamheten pågår inom barnstugeutredningen. Utredningen behandlar bl. a. målsättningen för den verksamhet som bedrivs i daghem och lekskolor samt frågan om utformningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan omfatta alla barn under en tid närmast före inträdet i grundskolan. Utredningen behandlar även de frågor som gäller fritidsverksamheten för skolbarn. En uppgift för utredningen är också att pröva behoven av personal, lokaler och utrustning mot bakgrund av tendenserna och önskemålen inom de verksamhetsområden utredningen har att behandla. Utredningen förutsätts vidare uppmärksamma hur dess slutsatser beträffande den inre verksamheten i daghem och lekskolor kan inverka på förskollärarytbildningen.

Barnstugeutredningen väntas under år 1971 redovisa ett betänkande angående utformningen och omfattningen av barnstugeverksamheten för barn under skolåldern. Vidare har utredningen i dagarna presenterat en promemoria om pedagogisk målsättning och program för förskolan.

Utskottet utgår från att barnstugeutredningens överväganden kommer att föra med sig behov av förändringar av bl. a. innehållet i förskolläraryrket. Vidare har kompetensutredningen i betänkandet Väger till högre utbildning förordat att för förskolläraryrket skall gälla allmänna behörighetsvillkor för högre utbildning och föreslagit att skolöverstyrelsen får i uppdrag att i samband med ändrad förkunskapsnivå överse läroplaner m. m. i syfte att anpassa utbildningen till de ändrade förutsättningarna. Det bör också nämnas att skolöverstyrelsen tillsatt en särskild arbetsgrupp för pedagogisk samverkan mellan förskolläraryrket och lågstadieläraryrket. Överstyrelsen räknar med att genom denna arbetsgrupp kunna vidga och intensifiera samarbetet med barnstugeutredningen. Mot denna bakgrund kan utskottet inte tillstyrka att riksdagen, såsom yrkas i motionen 1971: 872, nu begär en översyn av förskolläraryrket i syfte att ändra praktiktjänstgöringens uppbyggnad. Överväganden härom måste enligt utskottets mening vara ett led i arbetet med den översyn av förskolläraryrket i dess helhet som är att vänta.

Utskottet anser sig av samma skäl inte nu kunna förorda att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att samhälls- och socialkunskap ges större utrymme i utbildningen och fortbildningen av barnsköterskor, förskollärare och fritidspedagoger. Utbildningens och fortbildningens innehåll bör enligt utskottets mening bedömas mot bakgrund av den målsättning för den inre verksamheten i lekskolor, daghem och fritidshem som barnstugeutredningen kommer att lägga fram förslag om. Härvid torde även de frågor som aktualiserats i motionen 1971: 845 komma att övervägas. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om vad föredragande statsrådet anfört under anslaget Lärares fortbildning m. m. rörande vikten av att lärarna har kunskaper om hur olika förhållanden i hemmen, skolan och samhället i övrigt påverkar elevernas situation och av att dessa frågor ägnas särskild uppmärksamhet vid planeringen av fortbildningen. Utskottet avstyrker således även motionen 1971: 845.

Det framgår av vad utskottet anfört beträffande barnstugeutredningens arbetsområde att utredningen har att pröva såväl det kortsiktiga som det mera långsiktiga personalbehovet inom barnstugor m. fl. verksamhetsområden. Med hänsyn härtill och till departementschefens uttalande att skolöverstyrelsen bör se till att barnavårdsutbildningen inom gymnasieskolan anpassas till det ökade behovet av barnsköterskor avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1971: 759 om anhållan hos Kungl. Maj:t om utredning och förslag rörande vidareutbildning av dagbarnvårdare.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna,
2. till *Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 24 405 000 kr.,
3. avslår motionen 1971: 872,
4. avslår motionen 1971: 845,
5. avslår motionen 1971: 759.

4. **Förskoleseminarierna: Materiel m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 5, s. 364—365) och hemställer att riksdagen till *Förskoleseminarierna: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 1 410 000 kr.

5. **Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 6—F 7, s. 365—367) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 6 978 000 kr.,
2. till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 295 000 kr.

6. **Seminarierna för huslig utbildning: Utbildningskostnader.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 8, s. 367—369) och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid seminarierna för huslig utbildning,
2. till *Seminarierna för huslig utbildning: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 15 077 000 kr.

7. **Seminarierna för huslig utbildning: Materiel m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 9—F 13, s. 369—373) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Seminarierna för huslig utbildning: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 396 000 kr.,
2. till *Slöjdlärarseminariet: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 1 020 000 kr.,
3. till *Slöjdlärarseminariet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 60 000 kr.,

4. till *Yrkespedagogiska instituten* ett förslagsanslag av 7 446 000 kr.,
5. till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* ett förslagsanslag av 6 046 000 kr.

8. **Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor.** Kungl. Maj:t har (punkt F 14, s. 373—376) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om anordnandet av kurser vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor,
2. till Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 584 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1971: 899 av herr Stålhammar m. fl. vari hemställts att riksdagen beträffande verksamheten vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (SIHUS) för budgetåret 1971/72 måtte besluta 1. att avdelningssköterske- och anestesikurser alltfjämt skall anordnas av SIHUS oavsett hur den ekonomiska frågan kommer att lösas, 2. att minst tre administrativa kurser anordnas av institutet, 3. att fyra kompletteringskurser för vårdyrkeslärare anordnas utan krav på utbyte mot de reguljära lärokurserna.

Utskottet. Vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (SIHUS) anordnas kurser för utbildning av lärare i hälso- och sjukvård, avdelningssköterskekurser, anestesikurser, administrativa kurser samt viss fortbildning.

De av 1968 års riksdag godtagna riktlinjerna för vidareutbildning av sjuksköterskor m. m. innebär bl. a. att institutet i fortsättningen huvudsakligen skall svara för lärarutbildning och viss kursverksamhet i anslutning till denna. Under förevarande punkt har medel beräknats för tolv lärokurser och en kompletteringskurs för yrkeslärare samt en administrativ kurs.

Övrig utbildningsverksamhet vid SIHUS förutsätts i enlighet med riksdagens beslut i anledning av förslag i propositionen 1968: 66 upphöra med utgången av budgetåret 1970/71. Föredragande statsrådet anmäler emellertid att överläggningar pågår med sjukvårdshuvudmännen rörande behovet av och formerna för avdelningssköterske- och anesthesiutbildning. Under förevarande punkt hemställs i anslutning härtill om bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om anordnandet av ifrågakurser vid institutet.

I motionen 1971: 899 hemställs att riksdagen beslutar att avdelningssköterske- och anestesikurser alltfjämt skall anordnas av SIHUS oavsett hur den ekonomiska frågan kommer att lösas.

Utskottet, som under hand inhämtat kompletterande uppgifter i ärendet, förutsätter att överläggningarna kommer att leda till ett resultat som innebär att det speciella utbildningsbehov som nu tillgodoses genom avdelningssköterskekurserna och anestesikurserna vid SIHUS blir tillgodosett även fortsättningsvis. Största möjliga hänsyn bör tas till önskemål om vidareutbildning som framförs av sjuksköterskor med äldre sjuksköterskeutbildning. Utskottet förordar att riksdagen som sin mening ger till känna för Kungl. Maj:t vad utskottet sålunda anfört. Med hänsyn härtill anser utskottet det inte erforderligt att riksdagen fattar det i motionen påyrkade beslutet.

I motionen 1971: 899 föreslås vidare att riksdagen i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag beslutar att tre administrativa kurser och fyra kompletteringskurser för vårdirkeslärare skall anordnas budgetåret 1971/72.

I enlighet med den överenskommelse mellan sjukvårds- och utbildningshuvudmännen på vilka ställningstagandena i propositionen 1968: 66 grundades skall de administrativa kurserna anordnas endast tills vidare vid SIHUS och ersättas av utbildning i sjukvårdshuvudmännens regi.

Inom Svenska landstingsförbundet pågår utredningsarbete angående utbildning av sjukhusadministratörer. Utskottet är inte berett att på grundval av vad som anförts i motionen förorda avsteg från Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser administrativa kurser.

Beträffande motionen i övrigt framgår av statsverkspropositionen att tillförlitliga lärarbehovsberäkningar för vårdirkesområdet inte föreligger. Skolöverstyrelsen avser att i anslagsframställningen för budgetåret 1972/73 lägga fram förslag om en samordning av de yrkespedagogiska instituten och lärarhögskolorna samt om ett inordnande i lärarhögskolorna av den lärarutbildning som bedrivs vid SIHUS. Utskottet utgår från att man i detta sammanhang ytterligare prövar ifrågasvarande utbildningsbehov. Utskottet anser sig mot denna bakgrund och med hänsyn till att utbyte förslås kunna ske av planerad kurs mot annan kurs kunna godkänna Kungl. Maj:ts förslag i vad gäller antalet kompletteringskurser nästa budgetår och avstyrker motionen 1971: 899 i denna del.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer att riksdagen

1. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i anledning av motionen 1971: 899 anfört beträffande avdelningssköterskekurser och anestesikurser,
2. avslår motionen 1971: 899 i vad den avser antalet administrativa kurser,
3. avslår motionen 1971: 899 i vad den avser antalet kompletteringskurser,
4. bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om anordnandet av kurser vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor,

5. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1971: 899 i vad den avser medelsanvisningen till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 10 584 000 kr.

9. **Särskilda lärarutbildningsåtgärder.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 15, s. 376—377) och hemställer

att riksdagen till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 2 142 000 kr.

10. **Lärares fortbildning m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt F 16, s. 377—382) föreslagit riksdagen att till Lärares fortbildning m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 36 553 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1971: 390 av herr Wennerfors m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att inom ramen för anslaget till lärares fortbildning m. m. anordnas skolledarutbildning i den utsträckning som 1970 års riksdag funnit önskvärd,

dels motionen 1971: 486 av herr Bohman m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ge till känna vad i motionen anförts angående lärarnas fortbildning,

dels motionen 1971: 495 av fru Söder m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att skolmyndigheterna medverkar till att de handikappades problem tas upp till behandling i lärarfortbildningen,

dels motionen 1971: 862 av herrar Johansson i Skärstad och Mattsson i Lane-Herrestad i vad avser hemställan att riksdagen måtte anhålla om utredning av frågan om fortbildning av lärare i fråga om betygssättning, värdering av kunskaper som inte anknyter direkt till kunskapsförvärvandet och vidgad kontakt mellan hem och skola genom radio- och TV-kurser kompletterade med korrespondenskurser,

dels motionen 1971: 901 av fru Söder m. fl. vari hemställts att riksdagen för information till företagen om praktisk yrkesorientering och reguljär utbildning av pryohandledare beviljar ett anslag i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

Utskottet. Ur detta anslag bekostas fortbildning av skolledare, lärare samt personal av olika kategorier för skolans elevvårdande verksamhet m. fl. Fortbildningens främsta arbetsformer är studiedagarna, kursverksamheten och konsulentorganisationen.

För att lärare och övrig personal skall kunna bidra till att förverkliga skolans mål fordras att de bereds tillfälle att genomgå fortbildning framhåller föredragande statsrådet och föreslår att under den nu ifrågasvarande anslagsrubriken anvisas drygt 36 milj. kr. Statsrådet delar så-

ledes den uppfattning som kommer till synes i skolöverstyrelsens anslagsframställning och som i motionen 1971: 486 uttrycks så att »det är av största vikt att lärarna regelbundet bereds tillfälle till fortbildning, så att en jämn och hög undervisningsstandard kan upprätthållas». Vid sådant förhållande och då motionen 1971: 486 i övrigt beträffande fortbildning tar upp en förhandlingsfråga, vilken av riksdagen bör prövas i annan ordning, föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1971: 486 i vad den avser hemställan beträffande lärares fortbildning.

Skolöverstyrelsen har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att analysera hela fortbildningsverksamheten, dvs. fortbildningens mål, innehåll och organisation. Detta är ett ytterligare uttryck för det intresse och den vikt skolöverstyrelsen tillmäter fortbildningsuppgifterna.

För information till företagen om praktisk yrkesorientering (pryo) och utbildning av pryohandledare har skolöverstyrelsen räknat med ett ökat medelsbehov av i det närmaste 500 000 kr. Föredragande statsrådet har inte närmare kommenterat detta förslag. I propositionen erinras om att det ankommer på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela bestämmelser angående användningen av anslaget. I motionen 1971: 901 har nu hemställts att riksdagen skall bevilja medel för ändamålet i enlighet med skolöverstyrelsens förslag. Utskottet, som inte är berett tillstyrka en kraftigare uppräknings av anslaget än den Kungl. Maj:t föreslagit, anser det inte lämpligt att riksdagen gör ett för Kungl. Maj:t bindande uttalande beträffande dispositionen utan att fördelningen av anslagsbeloppet på olika ändamål även i detta avseende anförtros Kungl. Maj:t. Att vissa problem kan uppkomma då det gäller att mot varandra väga de olika utbildningsbehov som skall tillgodoses ur anslaget är givet. Utskottet anser sig emellertid ha grundad anledning förmoda att det skall visa sig vara möjligt att disponera ett inte oväsentligt ökat belopp för utbildning av pryohandledare. Att så sker anser utskottet betydelsefullt med hänsyn till att det här är fråga om en grupp som i allt väsentligt saknar utbildning för den uppgift som den tas i anspråk för.

I statsrådsprotokollet anger föredragande statsrådet olika områden inom fortbildningsverksamheten som bör prioriteras eller eljest särskilt uppmärksammas när det gäller att inom ramen för anslaget tillgodose olika angelägna behov. Som exempel kan här nämnas fortbildning av lärare inom yrkesundervisningen och av skolledare samt fortbildningskurser etc. som tar särskilt fasta på handikappade elevers problem.

Sistnämnda fortbildningsbehov tas upp i motionen 1971: 495. Motionärerna önskar att skolmyndigheterna skall medverka till att de handikappades problem tas upp till behandling i lärarfortbildningen.

Mot bakgrund av föredragande statsrådets uttalande att de handikappades problem skall ägnas särskild uppmärksamhet i fortbildningsverksamheten anser utskottet inte någon särskild åtgärd från riksdagens

sida påkallad i anledning av ifrågavarande motionsyrkande, varför utskottet avstyrker detta.

Bland kurser som ingår i feriekursverksamheten sommaren 1971 kan nämnas följande tre, nämligen Undervisning av elever med rörelsehinder, Undervisning av synskadade elever i vanliga klasser och Undervisning av hörselskadade elever i vanliga klasser.

När statsutskottet förra året behandlade frågan om medelsanvisning för innevarande budgetår till lärares fortbildning hade utskottet att ta ställning också till ett motionsyrkande beträffande fortbildning av skolledare. Med tillstyrkan av statsutskottets hemställen gav riksdagen som sin mening till känna för Kungl. Maj:t att det vore ett rimligt önskemål att var och en som första gången tillträder en tjänst som skolledare i anslutning därtill erbjudits eller erbjudes möjlighet att få viss grundutbildning för sin tjänst. I motionen 1971: 390 har yrkats att riksdagen skall uttala att skolledarutbildning inom ramen för det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet skall anordnas i den utsträckning som 1970 års riksdag funnit önskvärd.

Utskottet har funnit att skolöverstyrelsens anslagsframställning liksom kursplaneringen är klara belägg för att ämbetsverket strävar efter att tillgodose behovet av fortbildning för skolledarna. Motionen synes därför inte behöva påkalla någon riksdagens åtgärd.

Även i motionen 1971: 862 har pekats på några viktiga fortbildningsområden, såsom information om betygssystemet och frågor sammanhängande med kontakten mellan hem och skola. Fortbildningsarbetet synes även i dessa avseenden redan nu bedrivas med relativt stor intensitet. Med hänsyn härtill och till att överstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att ingående analysera fortbildningsverksamheten har utskottet ansett sig böra avstyrka motionen.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen

1. avslår motionen 1971: 390,
2. avslår motionen 1971: 901,
3. till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 36 553 000 kr.,
4. avslår motionen 1971: 486 såvitt nu är i fråga,
5. avslår motionen 1971: 495 såvitt nu är i fråga,
6. avslår motionen 1971: 862 såvitt nu är i fråga.

11. Bidrag till Ericastiftelsen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 17, s. 383) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 640 000 kr. att disponeras under förutsättning att Stockholms kommun bidrar till verksamheten i den i statsrådsprotokollet angivna omfattningen.

Vuxenutbildning

12. **Viss utbildning via radio och television m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt G 1, s. 384—390) föreslagit riksdagen att till Viss utbildning via radio och television m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 42 750 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1971: 201 av herr Wiklund i Stockholm m. fl. vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionens bilaga 10, anslag G 1, som sin mening uttalar, att kommittén för TV och radio i utbildningen (TRU) redan vid planeringen av undervisningsprogram m. m. i största möjliga utsträckning beaktar de synskadades och de hörselskadades problem.

Utskottet. Från detta anslag bekostas innevarande budgetår utgifter för den försöksverksamhet med produktion av undervisningsprogram m. m. för radio och television som sedan budgetåret 1967/68 handhas av kommittén för TV och radio i utbildningen (TRU). Även medel för Sveriges Radios skolprogramverksamhet föreslås fr. o. m. nästa budgetår skola anvisas från detta anslag. För sistnämnda ändamål beräknas oförändrad medelsanvisning, avrundat 24,4 milj. kr.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under ifrågakvarande anslagsrubrik framlagda förslag.

I motionen 1971: 201 yrkas att riksdagen vid behandlingen av detta ärende som sin mening skall uttala att TRU redan vid planeringen av undervisningsprogrammen m. m. i största möjliga utsträckning skall beakta de synskadades och de hörselskadades problem.

Med anledning av motionsyrkandet har utskottet inhämtat kompletterande uppgifter från TRU och från Sveriges Radio. Utskottet har därvid kunnat konstatera att Sveriges Radio gör ambitiösa ansträngningar för att få fram program som är tillrättalagda för de synskadade och hörselskadade och som tar upp deras speciella problem. Utskottet har fått en klar bild av de svårigheter och kostnader som är förknippade med denna del av skolprogramverksamheten, som omspanner såväl skolstadiet som vuxenstadiet. Inom vuxenutbildningens ram anordnas för övrigt under våren en kurs i talavläsning som är textad för hörselskadade. Insatserna från TRU:s sida är uppenbarligen avsevärt mer begränsade.

Det är med tillfredsställelse utskottet tagit del av uppgifter om Sveriges Radios insatser för de synskadade och för de hörselskadade. Inte minst med hänsyn till de speciella problem som syns vara förknippade med sådana insatser framstår det för utskottet som synnerligen angeläget att någon del av TRU:s försöksverksamhet ägnas dessa frågor.

Utskottet förordar att riksdagen som sin mening ger till känna för Kungl. Maj:t vad utskottet sålunda anfört. Därigenom synes motionärernas syfte vara tillgodosett.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet att riksdagen

1. till *Viss utbildning via radio och television m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 42 750 000 kr.,
2. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionen 1971: 201.

13. Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader. Kungl. Maj:t har (punkt G 2, s. 391—392) föreslagit riksdagen att till Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 793 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet diskuterat motionen 1971: 894 av herr Sellgren m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att vid statens skola för vuxna i Härnösand får utan hinder av vad som stadgas i § 13 SFS 1967: 452 bedrivas försöksverksamhet med lägre antal elever än vad som stadgas i nämnda paragraf.

Utskottet. Kungl. Maj:t har föreslagit att detta anslag räknas upp med 214 000 kr. Medelsökningen avser bl. a. en tjänst som skolkurator vid skolan i Norrköping. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Förslag till riksdagens ställningstagande till yrkandet i motionen 1971: 894 avser utskottet att redovisa i annat sammanhang.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 5 793 000 kr.

14. Statliga skolor för vuxna: Material för självstudier. Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna G 3—G 4, s. 392—394) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Statliga skolor för vuxna: Material för självstudier* ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.,
2. till *Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 293 000 kr.

15. Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt G 9, s. 397—398) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

16. Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt G 10, s. 398—399) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.

17. Uppskjutna frågor. Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter framlagda förslag, nämligen

punkten F 1 Lärarhögskolorna m. m.,

punkten G 5 Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna,

punkten G 6 Bidrag till studiecirkelverksamhet,

punkten G 7 Bidrag till studieförbund,

punkten G 8 Bidrag till driften av folkhögskolor,

vilket utskottet här anmäler.

Stockholm den 11 mars 1971

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande: herrar Alemyr (s), Wikström (fp), Mårtensson (s), Larsson i Staffanstorp (c), Richardson (fp), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Wiklund i Härnösand (s), Elmstedt (c), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), fru Sundberg (m), fru Dahl (s), herrar Johansson i Skärstad (c) och Berndtson i Linköping (vpk).

Vid punkterna 3—17 ersattes herr Larsson i Staffanstorp av fru Söder.

Vid punkten 8 ersattes herr Richardson av herr Stålhammar.